

Read the Country Side Codes at www.naturalresources.wales/country-side-codes

- Be safe, plan ahead and follow any signs
- Leave gates and property as you find them
- Protect animals and plants. Do not feed livestock
- Please take your litter home or use public waste bins
- Keep dogs under close control and in sight
- Respect other people sharing the space

Respect - Protect - Enjoy

Follow the advice in the Country Side Codes to get the most out of your visit:

Country Side Code

Darlennwch y Codau Cefn Gwlad yn www.cyfoethnaturiolcymru.gov.uk/codau-cefn-gwlad

- Byddwch yn ddiogel - cynllunwch o flaen - arwyddion
- Gwarchodwch biantigion ac anifeiliaid. Peidiwch â bwydo da byw
- Ewch â'ch sbwrrel gartref neu defnyddiwch finiau gwastaff cyhoeddus
- Gadwch eich ci dan reolaeth dlyn
- Gadechwch glwydi! ac eiddo fel rydych chi'n eu canfod

Parchwch - Gwarchodwch - Mwynhewch

Dilynwch cyngor yn y Codau Cefn Gwlad i fantestio'n llawn ar eich ymweliad:

Y Codau Cefn Gwlad

Gwybodaeth lleol Local information

Caffi Wylfa
www.glynwylfa.co.uk, 01691 770492

Castell Y Waun | Chirk Castle
www.nationaltrust.org.uk/chirk-castle

AHNE Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy
www.ahnebryniauclwydadyffryndyfrdwy.org.uk
Clwydian Range and Dee Valley AONB
www.clwydianrangeanddeevalley.org.uk
01824 712757

Ein Tirlun Darluniadwy | Our Picturesque Landscape
ein.tirlun.darluniadwy@sirddinbych.gov.uk
our.picturesque.landscape@denbighshire.gov.uk
01824 712757

Gwybodaeth teithio Travel information

Yr orsaf drenau agosaf yw Gorsaf y Waun, ymwelwch â: www.tfw.wales i weld yr amserlen ddiweddaraf.

Nearest train station is Chirk Station, for an up to date timetable visit: www.tfw.wales

Mae'r gorsafoedd ar lwybrau bws 2, 2A, 2C, 64, T12 o fewn pellter cerdded.

A short walk from stops on bus routes 2, 2A, 2C, 64, T12.

www.traveline.cymru 0871 200 22 33

Ein Tirlun Darluniadwy

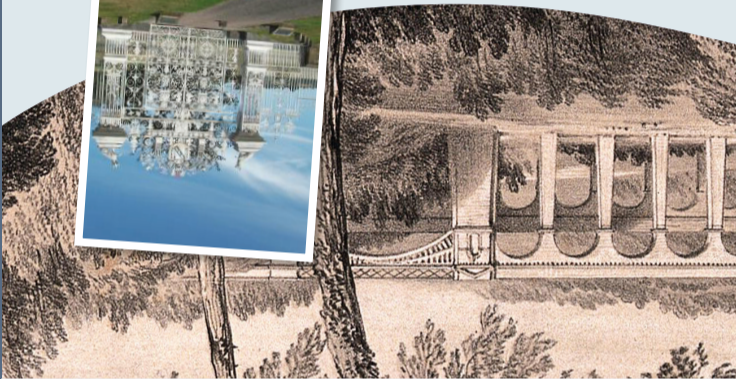

The Our Picturesque Landscape project is a landscape partnership scheme funded by the National Lottery Heritage Fund that centres on the landscapes of the Dee Valley and the Pontcysyllte Aqueduct and Canal World Heritage Site.

Our Picturesque Landscape

Mae prosiect Ein Tirlun Darluniadwy yn gynllun partneriaeth trlun a rien'nir gan Gronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol sy'n canolbwyntio ar dirluniau Dyffryn Dyfrdwy a Safle Treftadaeth y Byd Dyfrbont a Chamlas Pontcysyllte.

Ein Tirlun Darluniadwy

Mae Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol **Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy** yn cael ei chynabod am ei thirlun darluniadol, copaon dramatig a threfi a phentrefi hanesyddol. Mae'r tirwedd a ddiogelir yn cynnwys 390 km² o rai o gynefinoedd, nodweddion hanesyddol a diwylliannol mwyaf pwysig Cymru.

The **Clwydian Range and Dee Valley** Area of Outstanding Natural Beauty is recognised for its scenic landscapes, dramatic summits and historic towns and villages. The protected landscape covers 390 km² of some of Wales' most important habitats, historic and cultural features.

Tafenni cerdded y daith gylchol ddarluniadwy: **Walking the Picturesque** circular walk leaflets:

Cyfoeth Naturiol Cymru
Natural Resources Wales

Mae'r daflen hon wedi'i chynhyrchu gan Brosiect Ein Tirlun Darluniadwy a rien'nir gan Gronfa Treftadaeth y Loteri, gyda chyllid ychwanegol gan Gyfoeth Naturiol Cymru a'r Bartneriaeth Reilffordd Gymunedol.

This leaflet is produced by the National Lottery Heritage Funded Our Picturesque Landscape Project, with additional funding from Natural Resources Wales and the Community Rail Partnership.

Er y gwnaethpwyd pob ymdrech i wneud y daflen hon mor fanwl gywir ag sydd bosib, nid yw'r awduron na'r cyhoeddwr yn derbyn unrhyw gyfrifoldeb am ganlyniadau gwallau. Printiwyd y daflen ar bapur wedi ei ailgylchu. Whilst every effort has been made to make this leaflet as accurate as possible, neither authors nor publishers accept any responsibility for the consequence of errors. This leaflet is printed on recycled paper.

OS Map: 240 Oswestry - Chirk, Ellesmere & Pant 256 Wrexham and Llangollen
A circular walk in the historic town of Chirk, crossing the Wales-England border and taking in the stunning Aqueduct, Viaduct and Tunnel.
Distance: 2.5 miles / 4km
Approximate duration: 1.5 hours

Map OS: 240 Croesoswallt - Y Waun, Ellesmere a Phant, 256 Wrecsam a Llangollen
Tath gerdded gylchol yn nhref hanesyddol y Waun, yn croesi'r ffin rhwng Cymru a Lloegr gyda golgyfeydd godlog o'r Draphont, Dyfrbont a'r Twneil.
Pellter: 2.5 milltir / 4 cilomedr
Hyd bras: 1.5 awr
Mae'n cynnwys lwybrau camlas, tr amaethyddol a choedwig. Mae rhai darnau serth byr. Gwisgwch esgidiau cryf a chyffordus ac ewch â thortsh os ydych yn bwriadu mynd drwy'r twneil. Mae opsiwn byrrach, hysgrich sy'n cadw at lwybrau palmanotog, cadwch lygad allan am baneli gwlybodaeth sydd wedi'u harwyddo ar hyd y llwybr.

Llwybr Y Waun / Chirk Walk

Cerdded y Darluniadwy Camu dros ffiniau ac amser Walking the Picturesque Stepping across borders and time

1 Traphont a Dyfrbont y Waun

Adeiladwyd y draphont ddŵr yn bwrpasol yn wreiddiol, ond ei hunig bwrpas bellach yw rhoi mwynhad i ymwelwyr. Ei gras achubol oedd ei bod wedi dod yn fwydwr ar gyfer dŵr yfed. Cyrhaeddodd y rheilffordd y Waun ym 1848, gan arwain at gynnydd enfawr mewn cynhyrchiant yn y diwydiant glo lleol.

Heidiodd pobl leol i draphont ddŵr a gorsaf drenau'r Waun i godi llaw ar y Frenhines Fictoria ym 1889 yn llawn balchder o'u pentref a'u tirwedd. Yn anffodus, gwibiodd y trê'n brenhinol heibio gyda'r llenni ar gau, gan fethu'r nodweddion naturiol a diwydiannol eithriadol sydd wedi ysbrydoli peirianwyr ac arlunwyr am genedlaethau.

2 Croesi'r ffin

Wrth i chi groesi'r ffin rhwng Cymru a Lloegr, sydd wedi'i nodi gan Afon Ceiriog isod, byddwch yn mynd heibio rhes o fythynnod brics coch hardd a adeiladwyd ar ddiwedd y 19eg ganrif i letya gweithwyr cynnal a chadw'r gamlas.

Helpodd y 'Nafis' neu'r llyw-wyr i adeiladu'r camlesi mordwyl ar ddechrau'r Chwyldro Diwydiannol.

3 Y Trap

Mae tafarn y Bridge Inn yn cael ei hadnabod yn lleol fel y Trap, o bosibl gan fod glowyr a oedd yn dychwelyd o'r pyllau gyda'u cyflog yn cael eu caethiwo a'u denu gan luniaeth y dafarn, neu oherwydd bod gwragedd yn arfer cael eu gweld yn aros y tu allan i gaethiwo'r arian cyn iddo gael ei wastraffu.

Tan 1961, roedd 'dyddiau Sul sych' yn Sir Ddinbych a oedd yn gwahardd gwerthiant alcohol. Byddai pobl o'r pentrefi cyfagos yn croesi'r ffin i ymweld â'r Bridge Inn, i fanteisio ar 'dyddiau Sul gwlyb' Lloegr a oedd yn caniatáu gwerthiant alcohol.

4 Castell y Waun 'Giatiau Prydferth'

I nodi'r fynedfa i Ystâd Castell y Waun, cafodd y 'giatiau prydferth' eu peintio'n ddu yn yr Ail Ryfel Byd, gan eu bod ar lwybr hedfan yr awyrennau bomio i Lerpwl. Cafodd y giatiau eu symud dair gwaith a'u hail-osod yma ar y trac uniongyrchol o Gastell y Waun i'r dref yn 1888, gan elwa o'r cysylltiadau diwydiannol a oedd yn datblygu o'r orsaf drenau a'r gamlas.

5 Gorsaf y Waun

O 1873, roedd trenau bach wedi'u llwytho â llechi a gwenithfaen o chwareli cyfagos yn cael eu tynnu gan geffylau ar hyd tramffordd gul Dyffryn Ceiriog. Roedd y rheilffordd yn cysylltu'r chwareli â'r gamlas yn Chirk Bank yn wreiddiol, ond yn 1888 cafodd ei throsi yn reilffordd stêm a'i dargyfeirio i derfynu yng Ngorsaf y Waun, ble roedd yn cysylltu ag ymerodraeth nerthol y Great Western Railway.

6 Twnnel y Waun

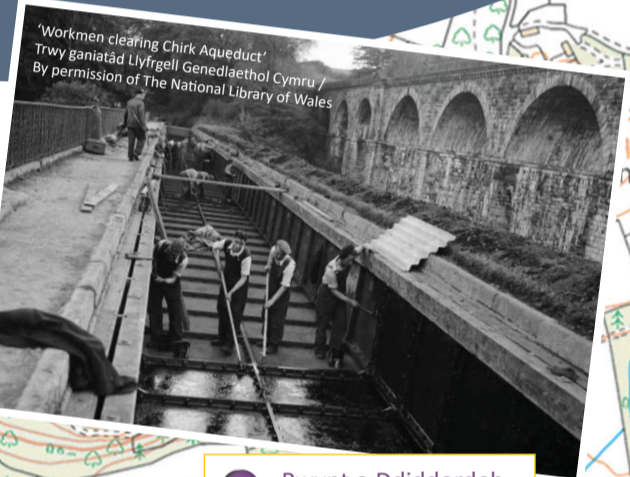
Mae'r twnnel yn 421 metr o dywyllwch pur ac mae'n arwyddocaol gan ei fod yn un o'r twnneli camlas cyntaf ym Mhrydain i gynnwys llwybr tynnu. Roedd y teulu Myddleton yng Nghastell y Waun wedi mynnu i'r twnnel gael ei adeiladu er mwyn sicrhau nad oedd eu golygfeydd godidog yn cael eu rhwystro gan arglawdd y gamlas.

7 Gwesty'r Hand

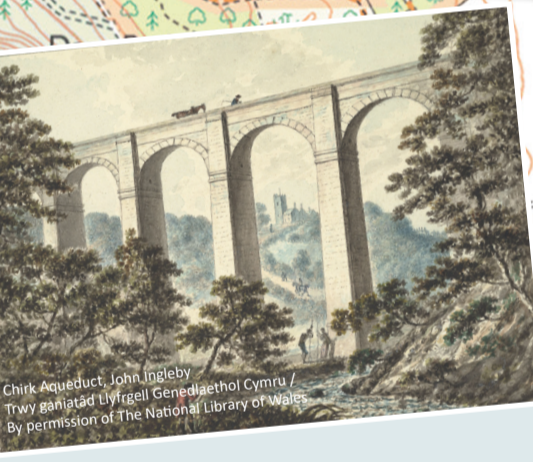
Un o'r gwestai hynaf yng Nghymru. Y 'llaw goch' uwchben y drws yw arwyddlun teulu Myddleton, perchnogion diwethaf y castell. Y chwedl yw bod Arglwydd a oedd yn marw wedi cynnal ras rhwng ei efeilliaid i benderfynu pwy fyddai'n etifeddu'r ystâd, y llaw gyntaf i groesi'r llinell fyddai'n ennill. Yn ystod y ras, torrodd yr efell a oedd yn colli ei law i fwrdd a'i thafalu dros y llinell er mwyn diogelu ei etifeddiaeth.

“The country is finely wooded. Chirk Castle stands on an eminence on its western side, with the Welsh mountains and Glen Ceriog as a background; the whole composing a landscape of great beauty”

Samuel Smiles, "The Life of Thomas Telford, Civil Engineer" 1867

- Pwynt o Ddiddordeb / Point of Interest
- Llwyr Y Waun / Chirk Walk
- Llwyr Hygrych / Accessible Routes

1 Chirk Aqueduct and Viaduct

The aqueduct was originally built for purpose but is now solely for pleasure. Its saving grace was it became a feeder for the drinking water. The railway reached Chirk in 1848, allowing a huge increase in production for the local coal industry.

Proud to show off the village and landscape, locals lined Chirk aqueduct and railway station to wave at Queen Victoria in 1889. Unexpectedly, the royal train sped straight through with the curtains closed, missing the outstanding natural and industrial features that have inspired engineers and artists for generations.

2 Crossing the border

As you cross the border between Wales and England, marked by the River Ceiriog below, you will pass the picturesque row of red-brick cottages built in the late 19th century to house the canal maintenance workers. 'Navvies' or navigators helped build the first navigation canals at the dawn of the Industrial Revolution.

3 The Trap

The Bridge Inn is known locally as the Trap, possibly because miners returning from the pits with their pay packets could be trapped by the lure of the pub's refreshments, or because wives could be found waiting outside to trap the funds before they were squandered!

Until 1961, Denbighshire had 'dry Sundays' when the sale of alcohol was forbidden. People from the surrounding villages would descend on the border to visit the Inn, taking advantage of England's 'wet Sundays' where alcohol could be sold.

4 Chirk Castle 'Pretty Gates'

Marking the entrance to Chirk Castle estates, the 'pretty gates' were painted black in the Second World War as they were on the bombers flight path to Liverpool. The gates have moved location three times and were re-sited here on the direct track from Chirk Castle to town in 1888, making use of the advancing industrial links from the railway station and canal.

5 Chirk Station

From 1873, tiny trains loaded with slate and granite from nearby quarries were hauled by horses along the narrow gauge Glyn Valley Tramway. The line originally connected the quarries to the canal at Chirk Bank, but in 1888 was converted to steam and diverted to terminate at Chirk Station, where it linked up with the mighty Great Western Railway empire.

6 Chirk Tunnel

The tunnel is 421 metres of extreme darkness and is significant in being one of the first canal tunnels in Britain to incorporate a towpath. The Myddeltons of Chirk Castle insisted that the tunnel be built so their picturesque views were not obstructed by the canal embankment.

7 The Hand Hotel

One of the oldest hotels in Wales. The 'red hand' above the door is the emblem of the Myddleton family, the last owners of the castle. Legend has it that a dying Lord held a race between his twin sons to determine who would inherit his estate, the first hand to cross the finish line would win. During the race, the trailing twin chopped off his own hand and threw it across the line in a desperate attempt to secure his inheritance.

